

Liten handbok i akademiskt skrivande

Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap,

Högskolan Kristianstad

Jane Mattisson & Jonas Aspelin

Liten handbok i akademiskt skrivande

Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap, Högskolan
Kristianstad

Jane Mattisson & Jonas Aspelin

Inledning

Den här handboken är främst framtagen för mastersprogrammet i utbildningsvetenskap men kan med fördel användas även inom andra program. Handboken innehåller frågor och tips som man har att förhålla sig till när man arbetar med akademiskt skrivande. Som handbok är den koncentrerad och praktiskt inriktad. För utförligare och fördjupande resonemang om akademiskt skrivande rekommenderas kursboken *Textens hantverk. Om retorik och skrivande*, av Inger Lindstedt.

Handboken läggs upp utifrån följande rubriker:

- 1) Varför behöver vi skriva (inom akademien)?
- 2) Vad kännetecknar akademiskt skrivande?
- 3) Vilka är de viktigaste egenskaperna hos en ”god” akademisk text?
- 4) Hur kan man förbättra sitt akademiska skrivande genom läsning av akademisk text?
- 5) Hur kan man arbeta med återkoppling?
- 6) Tips för ditt skrivande
- 7) Information om akademiskt skrivande i mastersprogrammet

Vidare ingår två bilagor:

Bilaga 1: Responsmall för akademisk text

Bilaga 2: Länkar till videofilmer som diskuterar viktiga egenskaper hos vetenskapliga artiklar inom utbildningsvetenskap

1) Varför behöver vi skriva (inom akademien)?

Skrivande är en central del av all akademisk utbildning. För att lyckas inom sådan verksamhet måste man arbeta aktivt med sitt skrivande.

Skrivande:

- är ett av våra främsta medier för kommunikation
- synliggör våra tankar
- hjälper oss att skilja mellan fakta och åsikter
- hjälper oss att ställa meningsfulla frågor och lägga fram övertygande argument
- gör det möjligt för oss att ge och ta emot återkoppling
- främjar klarhet och precision i våra budskap
- stimulerar reflektion och självkritik och stödjer vår kognitiva utveckling
- förstärker vår identitet som akademiker

Akademiskt skrivande är en speciell genre. Skrivandet är baserat på särskilda konventioner som skribenten måste lära sig att hantera. Behärskande av genren fordrar mycket tid, övning, tålamod och öppenhet för kritik. Att förstå vad som förväntas av en akademisk skribent förutsätter även riklig läsning av akademiska texter.

2) Vilka är de viktigaste egenskaperna hos en god akademisk text?

- *Texten har en genomtänkt struktur:* en akademisk text är logiskt uppbyggd, innehåller belysande rubriker, är uppdelad i stycken – som vanligtvis inte överskrider en halv sida – samt innehåller ofta ett ord eller en fras som fungerar som övergång till nästa stycke.
- *Den är saklig:* Påståenden i akademisk text är underbyggda; de bygger på andras och/eller egen forskning. Skribentens utgångspunkter och vetenskapliga perspektiv framgår. Se vidare *Textens Hantverk*, s. 133-135.
- *Den kännetecknas av ett analytiskt förhållningssätt:* En akademisk text är explicit, transparent och analyserande; läsaren ska normalt inte behöva läsa mellan raderna. Vidare gör den anspråk på att vara rimlig och trovärdig. Texten är inte vinklad. Innehållet kontextualiseras, dvs. knyts till ett visst sammanhang som identifieras och redovisas ingående. Skribentens utgångspunkter och ställningstaganden klargörs så att läsaren i sin tur kan ta ställning till innebörden i- och värdet av resonemang och resultat. Texten bygger på- och förmedlar uppgifter som läsaren kan begripa, relatera till och studera vidare.
- *Den har en resonerande stil:* I texten presenteras olika synvinklar på de problem som avhandlas. Dessa synvinklar är dock inte så många att de framstår som en rad olika argument snarare än som olika aspekter av ett och samma argument. Vanligtvis resonerar skribenten kring olika perspektiv; visar t.ex. på alternativa tolkningar genom att använda uttryck som ”en tänkbar förklaring”, ”en möjlig tolkning” och ”resultaten av tidigare undersökningar tyder på att”.
- *Den följer god forskningssed:* Detta innebär bland annat att man på olika sätt tar hänsyn till de som ingår i undersökningen, t.ex. genom att skydda deras identitet. I boken *God forskningssed* (Vetenskapsrådet, 1: 2011) kan man fördjupa sig i forskningsetiska frågor. Boken går att ladda ner från Vetenskapsrådets hemsida: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf
- *Den är noggrann:* Det framgår klart hur skribenten har arbetat med sitt material. Allt viktigt som kan tänkas påverka läsarens tolkning av resultatet förs fram. När man vill avgöra kvaliteter i akademisk text kan frågor som de följande ställas: Hur har man samlat in materialet? Hur har man gått till väga vid analys av materialet? Vilka källor har man använt? Har man redovisat felaktiga uppgifter och/eller problem som uppkommit?

- *Den innehåller tidigare forskning på området:* I god akademisk text har skribenten noggrant valt ut och redovisat *relevant* forskning inom området. Det framgår klart *hur* den valda forskningen är relevant liksom hur det aktuella projektet förhåller sig till densamma. En klar retorisk struktur präglar presentationen av tidigare forskning. En variant är att presentera den forskning som är viktigast först och sedan följa upp med forskning som befinner sig i mindre viktiga, i nedfallande ordning. Man kan även följa motsatt princip, dvs. avsluta med den forskning som man ser som viktigast.
- *Dess källor redovisas noggrant.* Alla källor som citeras följs av en referensangivelse enligt det referenssystem som man har blivit ombedd att använda (t.ex. APA eller Harvard). Normerna tillämpas konsekvent. Detta för att undvika förvirring och för att säkra att texten följer god akademisk sed. Noggrann källhänvisning innefattar ofta citering av andras texter. Den goda akademiska texten är emellertid inte belamrad av citat. Ofta räcker det med att man skriver om med egna ord och hänvisar till källan genom att sätta den inom parentes. Att observera här är att det ibland kan vara problematiskt att veta om man skall hänvisa till en källa eller inte. Ibland är det t.ex. inte självklart om det man skriver om kan betraktas som allmän kunskap eller inte. En tumregel är att det är bäst att hänvisa till en källa när man är osäker. Ibland kan hänvisningen ta formen av en fotnot eller slutkommentar.
- *Den innehåller ett sofistikerat och varierat språkbruk samt korrekt användning av fackspråk* (se s. 83-87 i *Textens Hantverk*).

I bilaga 2 finns länk till sex filmer som är baserade på artiklar om utbildningsvetenskap. Filmerna, som är inspelade juni 2015, pekar på viktiga komponenter av en akademisk text. Kommentarer ges på engelska.

3) Hur kan man förbättra sitt skrivande genom läsning av akademisk text?

Att lära sig skriva akademiska texter är en process som kräver mycket tid och tålamod. Det finns inga enkla vägar och inga genvägar. Genom att begrunda vad som står i denna handbok och i kursboken *Textens Hantverk. Om Retorik och Skrivande* kan du vidga dina kunskaper om vad akademiskt skrivande är och hur ditt eget skrivande kan förbättras.

Som antytts ovan är det viktigt att du läser många vetenskapliga texter inom ditt område, studerar deras språk, struktur och sätt att redovisa olika delar av forskningsprocesser. Läsningen hjälper dig att bygga upp ett förråd av passande ord, fraser och uttryck och är överhuvudtaget väsentligt för att ditt akademiska skrivande ska utvecklas. När du läser andras texter kan du t.ex. fundera över om varje stycke har en så kallad "topic sentence", dvs. en sammanfattning av styckets innehåll. Lägg även märke till hur stycken varierar i längd; variation gör att man håller läsarens intresse vid liv. Fråga dig också hur ofta författaren citerar, när han/hon gör det och vad detta får för följder. Vidare kan du notera hur författaren beskriver och sammanfattar andras forskning samt ta ställning till huruvida detta är gediget gjort. Ytterligare frågor som du kan ställa dig är om inledning och slut kompletterar varandra samt om referenser i texten återges i referenslistan.

När du läser en vetenskaplig artikel kan du fundera på hur effektiv den är. Är argumentet klart och tydligt formulerat? Hänger textens olika delar logiskt samman; finns det t.ex. en tydlig länk mellan metod och argument samt mellan bakgrund och analys? Är ordförrådet nyanserat och varierat? Är berättarrösten konsekvent? Ger artikeln i sin helhet intryck av ett noggrant, vetenskapligt förhållningssätt? Har den ett ansvarigt och väl övervägt språkbruk? Följer den god forskningssed? Är metoden så pass väl beskriven att projektet går att replikera; går det att bygga vidare på den redovisade forskningen?

4) Hur kan man arbeta med återkoppling?

Som student får du huvudsakligen återkoppling från två huvudkällor: din handledare (och examiner om de inte är samma person) och dina kurskamrater. För att bli en skicklig akademisk skribent behöver du kunna ge och ta kritik. Kritik kan lära dig hur en akademisk text bör se ut och vilken ”röst” den bör ha. Kom dock ihåg att det till syvende och sist är du själv som bär ansvaret för textens kvalitet.

När det gäller att ge kritik, kan du beakta rekommendationerna och frågorna nedan. Lämpligtvis inleder du med att ge positiva kommentarer på den text du läst.

1. Identifiera styrkorna i texten, markera där texten är informativ och där eventuella illustrationer är effektiva.
2. Är rubrikerna effektiva?
3. Markera eventuella delar där skribenten har underskattat eller överskattat läsarens kunskaper.
4. Är textens olika delar ordentligt integrerade och välbalanserade?
5. Är titeln informativ och lättförståelig?
6. Är introduktionen effektiv; innehåller den tillräckligt med detaljer, presenterar den på ett tydligt sätt huvudämnet?
7. Är syftet med texten klart identifierat?
8. Är det argument som man för fram tydligt framställt?
9. Är metodbeskrivningen tillräckligt detaljerad för att andra ska kunna replikera på studien?
10. Är presentationen av resultatet logiskt organiserad och huvudresultatet klart markerat?
11. Kommunicerar resultatet på ett produktivt sätt med tidigare forskning?
12. Ger eventuella tabeller och illustrationer stöd för resultaten?
13. Är diskussionsdelen organiserad på ett effektivt sätt?
14. Är studiens huvudresultat väl sammanställt?
15. Är referenserna korrekt angivna och i överensstämmelse med referenslistan?

Här följer frågor som du kan beakta när det gäller textens språk och stil:

1. Markera särskilt effektiva och välskrivna meningar och stycken. Markera meningar som inte är tillräckligt fokuserade, onödigt ordrika eller svåra att förstå innebörden av.
2. Notera om det finns goda övergångar mellan meningar och stycken. Behöver man tillföra länkande ord eller fraser?
3. Ger författaren tillräckliga läsanvisningar till läsaren? Är de lätta att förstå?
4. Ta ställning till om rubriker till eventuella diagram, tabeller osv. är fullständiga och korrekta.
5. Markera eventuella meningar, stycken, ord och uttryck där ett alltför informellt språk används.

Kom ihåg: det finns ingen inom akademien som har undgått kritik. Att ta kritik kan vara svårt, men det måste man vänja sig vid. Detta oavsett om man är student, forskare och/eller författare.

I bilaga 1 finns en responsmall som är tänkt att användas vid kamratrespons, handledares respons och när studenter granskar sina egna texter.

5) Tips för ditt skrivande

- Rikta in dig på att kommunicera med läsaren. Det är i första hand inte vad du vill säga utan vad läsaren behöver veta som bör vägleda hur och vad du skriver.
- Var väl förberedd innan du börjar skriva. Se t.ex. till att du har översikt över forskningsområdet.
- Skriv en intresseväckande introduktion med ett klart budskap. Introduktionen bör innehålla något slags problematisering, ett argument, en förklaring av ditt perspektiv samt en kort presentation av huvudinnehållet i din text.
- Gå från det kända till okända (se *Textens Hantverk*, s. 54).
- Gå från det konkreta till det abstrakta (Se *Textens Hantverk*, s. 54).
- Gå från helheten till detaljerna (Se *Textens Hantverk*, s. 54). Sätt frågeställningarna före svaren – detta är den naturliga ordningen. Definiera begreppen ordentligt innan du börjar använda dem. Var noga med att förankra definitionerna i litteraturen, gärna genom att citera. Var noga med att ange vad andra skribenter har lagt in i begreppen och sök efter vedertagna innebörder. I viss mening har du dock tolkningsföreträde: i slutändan är det du som tar ställning till vad ett begrepp ska betyda i din text.
- Se till att teoretiska begrepp och annat viktigt bakgrundsmaterial är presenterat innan du redovisar ditt resultat. Hänvisa till sådant när du redovisar och diskuterar dina resultat.
- Presentera din metod ordentligt innan data redovisas och analyser görs. En transparent metoddel gör din text mer tillförlitlig.
- Skriv något slags konklusion som är en logisk följd av den diskussion och de slutsatser som du har presenterat i texten. Se till att konklusionen följer upp vad du talat om i inledningen. Slutet bör ägnas tid och möda. Det får gärna peka på nya forskningsområden men inte presentera nytt material. Kom ihåg att såväl introduktion som avslutning är viktiga delar av texten.
- Undvik överdriven användning av personliga pronomen. Det riskerar att ge intrycket att texten är vinklad och partisk. Undvik även värderande ord som tar bort trovärdigheten i din forskning genom att antyda fördomsfullhet.
- Se till att du har gott om tid för att noggrant revidera din text. Ett förslag är att du, när du har redigerat och är nöjd, låter texten ligga en eller två dagar och att du sedan reviderar ytterligare någon gång innan du sänder texten till läsaren.

- Det har skrivits mycket om plagiat, det vill säga olovligt utnyttjande av en annans idé eller forskning (där man inte anger källa till den information man anför). Se till att du förstår vad plagiat betyder och hur man undviker att plagiera.

6) Information om akademiskt skrivande i mastersprogrammet

Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap strävar efter att hålla en röd tråd genom utbildningen när det gäller studenternas akademiska skrivande. En viktig idé med detta är att studenterna ska vara väl förberedda när de ställs inför uppgiften att skriva ett självständigt arbete.

Arbetet med akademiskt skrivande påbörjas i den första kursen *Lärande, undervisning och bedömning – introduktion till utbildningsvetenskap*, där studenterna i en separat examination, mot bakgrund av fördjupning i ett teoretiskt fält, skisserar en möjlig inledning till ett självständigt arbete. Ett lärandemål har här direkt fokus på akademiskt skrivande: (studenterna ska): ”självständigt och i skrift kunna avgränsa, formulera och argumentera för ett utbildningsvetenskapligt relevant problemområde” (mål 6).

Den följande kursen *Utbildningsvetenskapliga forskningsansatser – vetenskapsteori och metod* har fokus på forskningsmetod och innefattar två arbeten om metod som studenterna skriver självständigt. Flera lärandemål i kursen knyter an till utkastet till inledning av det självständiga arbetet (som studenterna formulerat i den första kursen). Två av tre examinationer i kursen stärker studenternas akademiska skrivande genom redovisning av analyser utifrån en kvalitativ respektive en kvantitativ ansats. Ett lärandemål har fokus på akademiskt skrivande: (studenterna ska) ”vid skriftliga och muntliga presentationer kunna framställa sitt budskap på ett vederhäftigt sätt, med korrekt användning av centrala begrepp och med god språkbehandling” (mål 10).

I den följande kursen *Att utvärdera och kvalitetssäkra pedagogiskt arbete* stimuleras studenternas akademiska skrivande och överhuvudtaget kommunikativa förmåga genom att insamling och analys av material sker i anslutning till den egna arbetsplatsen/VFU. Tanken är även att studenterna ska återkoppla sin utvärderingsplan till verksamheten samt, vid minst ett tillfälle, ventilera sin text i aktuell forskningsmiljö.

Kursen *Självständigt arbete* följer en tydlig logik, där stärkandet av studenternas akademiska skrivande är ett centralt riktämärke. Samtliga lärandemål implicerar arbete med akademiskt skrivande. Den vetenskapliga text som blir resultatet av undersökningen ska t.ex. vara "väldisponerad, formellt korrekt och språklig klar" (mål 8). Till detta kommer att studenterna ska "kunna presentera sin undersökning i ett populärvetenskapligt sammanhang" och för en för utbildningen relevant målgrupp (mål 10). Detta tionde mål examineras i ett särskilt delprov om 1hp, benämnt "Forskningskommunikation".

Bedömningskriterier för självständigt arbete nås via följande länk: ([Följ länk](#)). Tydliga och genomarbetade kriterier ökar möjligheterna för konsekvent och rättssäker bedömning samt blir ett stöd för student, handledare, bedömande lärare och examinator. Kriterierna har formulerats med utgångspunkt från lärandemål och delats in i nivåerna Godkänd och Väl godkänd.

Kursen *Självständigt arbete* innehåller tre obligatoriska seminarier: ett planeringsseminarium (25 %), ett mellanseminarium (50 % eller 70 %) samt ett slutseminarium. Redan i tidigt skede av kursen förväntas det självständiga arbetet ha tydligt syfte, teoretiskt och metodiskt angreppssätt samt, inte minst, en väldisponerad och språkligt klar form. Riktlinjer för organisering av seminarier och handledningsträffar (fysiska eller virtuella, individuella och/eller i grupp) samt innehåll i träffarna följer: <http://www.distans.hkr.se/anders/master-resurs/kursdokument-seminarier.html>

Bilaga 1

Handbok till akademiskt skrivande

Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap, Högskolan Kristianstad

Responsmall för akademisk text

Att använda vid kamratrespons, handledares respons samt när studenter granskar egen text.

Jag/vi som ger respons: _____

Jag/vi ger respons på: _____ text
med rubriken:

Innehåll och källanvändning	Kommentar från respondent	Förslag till förbättringar
Ämnet introduceras på ett intresseväckande och stringent sätt		
Syftet med texten är tydligt framskrivet		
De frågor som texten söker svar på är logiskt sammanhängande, väl avgränsade och presenteras i den ordning som de behandlas i texten		
Forskning på området presenteras på ett begripligt och väldisponerat sätt.		
Slutsatser av tidigare forskning dras och kopplingar mellan forskning och det aktuella projektet framgår tydligt.		

Referat från källor är självbärande, dvs. innehållet är klart begripligt även för den som inte läst grundtexterna		
Om texten innehåller ett specifikt teoretiskt perspektiv är detta väl formulerat och sammanhållet		
Textens centrala begrepp är väl definierade. Definitionerna refererar i möjligaste mån till primärkällor.		
Tillvägagångssätt/metod beskrivs och motiveras utifrån syfte och forskningsfrågor		
Om så är befogat görs forskningsetiska överväganden kring studiet		
Analyser är transparenta och har stöd i empiri och litteratur		
Teoretiska tolkningar är underbyggda, väl valda och rimliga		
Slutsatser dras med utgångspunkt från syfte och forskningsfrågor		
Slutsatser diskuteras i relation till tidigare forskning		
Praktisk-pedagogiska implikationer av studiet kommenteras		
Referenslistan är korrekt och fullständig		

Disposition och sammanhang	Kommentarer	Förslag på förbättringar
Texten är indelad i stycken genom blankrad eller indrag		
Sammanhang i texten tydliggörs genom väl valda sammanhangsord		
Sammanhanget mellan styckena är tydliga		
Språk och stil	Kommentarer	Förslag på förbättringar
Skriftspråkets normer för språkriktighet följs ¹		
Ordvalet är varierat, repetitioner undviks		
Meningsbyggnad är korrekt och varierad		
Ordval är övervägda; triviala ord undviks och vetenskapliga termer definieras och förklaras		
Stilen är, allmänt sett, anpassad till den vetenskapliga texttypen		

¹ Som hjälp för att skriva korrekt och god svenska i självständiga arbeten och andra uppgifter används följande litteratur: Svenska språknämnden (2008). *Svenska skrivregler*. Malmö: Liber förlag.

Bilaga 2**Handbok till akademiskt skrivande****Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap, Högskolan Kristianstad****Videofilmer som diskuterar viktiga egenskaper hos artiklar i utbildningsvetenskap**

Som underlag för diskussion om och stöd för ert akademiska skrivande har vi valt ut sex vetenskapliga artiklar. Dessa artiklar är skrivna på engelska och har följande titlar:

- 1) "Patterns of Facilitation in distributed Problem-Based Learning – Pedagogical Approaches to Promote Active Student Participation";
- 2) "Investigating children's interactions around digital texts in classrooms: how are these framed and what counts?";
- 3) "Tensions of identity in a networked era: Young people's perspectives on the risks and rewards of online self-expression";
- 4) "An analysis of students' spontaneous computer-mediated help seeking: A step toward the design of ecologically valid supporting tools";
- 5) "Relationships between emotional climate and the fluency of classroom interactions";
- 6) "Scaffolding critical thinking in the zone of proximal development".

Artiklarna behandlas i videofilmer som är sökbara på internet. Filmerna är sex till antalet och behandlar viktiga aspekter av de aktuella artiklarnas innehåll och uppbyggnad; struktur, abstrakt, metod, referenshantering och akademiskt språkbruk.

Filmerna finner ni via följande länk:

<http://www.distans.hkr.se/wid/JaneMattisson/2015-six-texts/> Klicka på

kommentarerna.

Anteckningar

A large, empty rectangular box with a thin black border, occupying most of the page below the title. It is intended for the user to write their notes.

